

# פרשת ויצא – רביעי

(יח) וַיֵּלֶךְ רְאוּבֵן בִּימֵי קְצִיר־חֹטִים וַיִּמְצָא דּוֹדָאִים בַּשָּׂדֶה וַיָּבֵא אֹתָם אֶל־לֵאָה אִמּוֹ וַתֹּאמֶר רַחֵל אֶל־לֵאָה הַנִּי־נָא לִי מִדּוֹדָאִי בְּנָךְ׃

יד וַאֲזַל רְאוּבֵן בְּיוֹמֵי חֹצֵד חֹטִין, וַאֲשַׁכַּח יִבְרוּחִין בַּחֲקָלָא, וְאִתִּי יִתְהוֹן, לְלֵאָה אִמִּיהָ; וַאֲמַרְת רַחֵל, לְלֵאָה, הִבִּי כַּעַן לִי, מִיִּבְרוּחֵי דְבָרִיךָ.

רס"א בִּימֵי קְצִיר חֹטִים. לְהַגִּיד שֶׁבָחָן שֶׁל שְׁבָטִים שְׁעַת הַקְצִיר הָיָה וְלֹא פָשַׁט יָדוֹ בַּגָּזֵל לְהַבִּיא חֹטִים וּשְׁעוּרִים אֶל־אֵל דְּבַר הַהֶפְקֵר שֶׁאֵין אָדָם מְקַפִּיד בּוֹ: דּוֹדָאִים. סִיגְלִי עֹשֶׂב הוּא וּבִלְשׁוֹן יִשְׁמַעֲלֵל יִשְׁמִי"ן:

(טו) וַתֹּאמֶר לָהּ הַמַּעַט קִחְתִּיךָ אֶת־אִישִׁי וְלָקַחְתָּ גַם אֶת־דּוֹדָאֵי בְנֵי וַתֹּאמֶר רַחֵל לָבֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה תַּחַת דּוֹדָאֵי בְנֶךְ׃

טו וַאֲמַרְת לָהּ, הַזְעִיר דְּדַבְרְתָּ יִת בַּעֲלִי, וְתַסְבִּין, אִף יִת יִבְרוּחֵי דְבָרִי; וַאֲמַרְת רַחֵל, בְּכִין יִשְׁכּוּב עִמָּיךְ בְּלַיְלָא, חֲלָף, יִבְרוּחֵי דְבָרִיךָ.

רס"ב וְלָקַחְתָּ גַם אֶת דּוֹדָאֵי בְנֵי. בְּתַמִּיָּה וְלַעֲשׂוֹת עוֹד זֹאת לָקַח גַּם אֶת דּוֹדָאֵי בְנֵי וְתַרְגוּמוֹ וְלִמְיָסָב: לָבֵן יִשְׁכַּב עִמָּךְ הַלַּיְלָה. שְׁלִי הִיְתָה שְׁכִיבַת לַיְלָה זֶה וְאֲנִי נֹתֶנָּה לָךְ תַּחַת דּוֹדָאֵי בְנֶךְ וְלִפִּי שְׁזַלְזָלָה בְּמִשְׁכָּב הַצַּדִּיק לֹא זָכָתָה לְהַקְבֵּר עִמּוֹ:

(טז) וַיָּבֵא יַעֲקֹב מִן־הַשָּׂדֶה בָּעָרֶב וַתֵּצֵא לֵאָה לִקְרֹאתוֹ וַתֹּאמֶר אֵלַי תָּבוֹא כִּי שָׂכָר שְׂכָרְתִּיךָ בְּדוֹדָאֵי בְנֵי וַיִּשְׁכַּב עִמָּה בַּלַּיְלָה הַזֶּה׃

טז וַעֲלֵל יַעֲקֹב מִן חֲקָלָא, בְּרַמְשָׁא, וּנְפַקְתָּ לֵאָה לְקַדְמוּתֶיהָ וַאֲמַרְת לֹתִי תִיעוּל, אֲרִי מִיָּגֵר אֲגִרְתִּיךָ בִּיִּבְרוּחֵי דְבָרִי; וְשָׁכִיב עִמָּה, בְּלַיְלָא הַזֶּה.

רס"ג שָׂכָר שְׂכָרְתִּיךָ. נִתְּנִי לְרַחֵל שְׂכָרָהּ: בַּלַּיְלָה הַזֶּה. הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא סִיעוּ שִׁיעָא מַשֵּׁם יִשְׁשָׁכָר:

(יז) וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל־לֵאָה וַתֵּהָר וַתֵּלֶד וַתֵּלֶד לְיַעֲקֹב בֶּן חַמִּישִׁי׃

יז וְקָבִיל יִי, צְלוּתָהּ דְּלֵאָה; וְעַדִּיאַת וּוִילִידַת לְיַעֲקֹב, בֶּר חַמִּישָׁאִי.

רס"ד וַיִּשְׁמַע אֱלֹהִים אֶל לֵאָה. שֶׁהִיְתָה מִתְאַוָּה וּמַחֲזֶזֶת לְהַרְבוֹת שְׁבָטִים:

(יח) וַתֹּאמֶר לֵאָה נָתַן אֱלֹהִים שְׂכָרִי אֲשֶׁר־נָתַתִּי שְׂפָחַתִּי לְאִישִׁי וַתִּקְרָא שְׁמוֹ יִשְׁשָׁכָר׃

יח וַאֲמַרְת לֵאָה, יְהִי אֲגָרִי, דִּיהִבִּית אִמְתִּי, לְבַעֲלִי; וְקִרְת שְׁמִיהָ, יִשְׁשָׁכָר.

(יט) וַתֵּהָר עוֹד לֵאָה וַתֵּלֶד בֶּן־שֵׁשִׁי לְיַעֲקֹב׃

יט וְעַדִּיאַת עוֹד לֵאָה, וּוִילִידַת בֶּר שְׁתִּיתָאִי לְיַעֲקֹב.

(כ) וַתֹּאמֶר לֵאָה זָבַדְנִי אֱלֹהִים | אֹתִי זָבַד טוֹב הַפַּעַם יִזְבְּלֵנִי אִישִׁי כִּי־יִלְדַתִּי לוֹ שְׁשֹׁנִים וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ זְבֻלֹן׃

כ וַאֲמַרְת לֵאָה, יְהִי יִי יִתִּיה לִי חוּלָק טָב הָדָא זְמָנָא יְהִי מְדוּרִיָּה דְּבַעֲלִי לֹתִי, אֲרִי יִלְדִית לִיהָ שְׁתָּא בְּנִין; וְקִרְת יִת שְׁמִיהָ, זְבֻלֹן.

רס"ה זָבַד טוֹב. כְּתַרְגוּמוֹ: יִזְבְּלֵנִי. לְשׁוֹן בֵּית זְבוּל הִירְבָּרִיב"א בְּלַע"ז

(כא) וַאֲחֵר יִלְדָה בֵּת וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמָהּ דִּינָה׃

כא וּבִתֵּר בֵּין, יִלְדִית בְּרַתָּא; וְקִרְת יִת שְׁמִיהָ, דִּינָה.

רס"ו דִּינָה. פָּרְשׁוֹ רַבּוּתָנּוּ שֶׁדִּינָה לֵאָה דִּין בְּעַצְמָה אִם זֶה זָכָר לֹא תִהְיֶה רַחֵל אַחֲוִיתִי כְּאַחַת הַשְּׁפָחוֹת וְהַתְּפִלָּה עָלָיו וְנִהְפֹךְ לְנִקְבָּה׃

(כב) וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת־רַחֵל וַיִּשְׁמַע אֲלֶיהָ אֱלֹהִים וַיִּפְתַּח אֶת־רַחְמָהּ׃

כב וַעֲלֵל דְּכִרְנָה דְּרַחֵל, קָדָם יִי; וְקָבִיל צְלוּתָהּ יִי, וְיִהִב לָהּ עַדוּי.

רס"ז וַיִּזְכֹּר אֱלֹהִים אֶת רַחֵל. זָכָר לָהּ שֶׁמְסָרָה סִימְנִיָּה לְאַחֲוֹתָהּ וְשֶׁהִיְתָה מַצִּירָה שְׁלֹא תַעֲלֶה בַּגּוּרְלוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ שְׁמָא יִגְרַשְׁנָה יַעֲקֹב לִפִּי שְׁאֵין לָהּ בָּנִים וְאִף עֲשׂוֹ הָרָשָׁע כִּךְ עָלָה בְּלָבוֹ כְּשֶׁשָּׁמַע שְׁאֵין לָהּ בָּנִים. הוּא שֶׁיִּסְדּוּ הַפִּיט הָאֲדָמוֹן כְּבֹט שְׁלֹא חָלָה צָבָה לְקַחְתָּהּ לוֹ וּנְתַבְּהָלָה׃

(כג) וַתֵּהָר וַתֵּלֶד בֶּן וַתֹּאמֶר אֶסָּף אֱלֹהִים אֶת־חַרְפָּתִי׃

כג וְעַדִּיאַת, וּוִילִידַת בֶּר; וַאֲמַרְת, כְּנֵשׁ יִי יִת חֲסוּדִי.

רס"ח אֶסָּף. הַכְּנִיסָה בְּמָקוֹם שֶׁלֹא תִרְאֶה וְכֵן אֶסָּף חַרְפָּתָנּוּ. וְלֹא יֶאֱסָף הַבִּיטָה. אֶסְפּוּ נִגְהָם. וִירְחֹף לֹא יֶאֱסָף לֹא יִטְמָן. חַרְפָּתִי. שֶׁהִיְתִי לְחַרְפָּה שְׂאֵנִי עֲקָרָה וְהָיוּ אוֹמְרִים עָלַי שֶׁאֲעֲלֶה לְחַלְקוֹ שֶׁל עֲשׂוֹ הָרָשָׁע. וְאֲגִדָּה כָּל זְמַן שֶׁאֵין לֵאֲשָׁה בֶן אֵין לָהּ בְּמִי לְתַלּוֹת סְרַחְוֹנָה מִשִּׁישׁ לָהּ בֶּן תּוֹלָה בּוֹ. מִי שֶׁבֶר כָּלִי זֶה בְּנֶךְ. מִי אֲכָל תְּאֵנִים אֵלּוֹ בְּנֶךְ׃

(כד) וַתִּקְרָא אֶת־שְׁמוֹ יוֹסֵף לֵאמֹר יוֹסֵף יִהְיֶה לִּי בֶן אַחֵר׃

כד וְקִרְת יִת שְׁמִיהָ יוֹסֵף, לְמִימֵר: יוֹסִיף יִי לִי, בֶּר אַחֲרֹן.

רס"ט יוֹסֵף ה' לִי בֶן אַחֵר. יוֹדַעַת הִיְתָה בְּנִבּוּאָה שֶׁאֵין יַעֲקֹב עֲתִיד לְהַעֲמִיד אֶל־אֵלָּא שְׁנַיִם עֲשָׂר שְׁבָטִים אֲמָרָה יְהִי רָצוֹן שְׁאוֹתוֹ שֶׁהוּא עֲתִיד לְהַעֲמִיד יְהִי מִמֶּנִּי לְכַךְ לֹא הִתְּפַלֵּלָה אֶל־עַל בֶּן אַחֵר׃

(כה) וַיְהִי כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת־יוֹסֵף וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב אֶל־לָבֵן שְׁלַחְנִי וְאַלְכָה אֶל־מְקוֹמִי וְלֵאחֲרָי׃

כה וְהָוָה, כֹּד יִלְדִית רַחֵל יִת יוֹסֵף; וַאֲמַר יַעֲקֹב, לְלָבֵן, שְׁלַחְנִי וְאַחֲךָ, לְאַתְרִי וּלְאַרְעִי.

רס"י כַּאֲשֶׁר יִלְדָה רַחֵל אֶת יוֹסֵף. מִשְׁנוּלָד שֶׁטָּנּוּ שֶׁל עֲשׂוֹ שְׁנֶאֱמַר וְהָיָה בֵּית יַעֲקֹב אֵשׁ וּבֵית יוֹסֵף לְהַבָּה וּבֵית עֲשׂוֹ לְקֵשׁ. אֵשׁ בְּלֹא לְהַבָּה אֵינוֹ שׁוֹלֵט לְמַרְחוּק מִשְׁנוּלָד יוֹסֵף בְּטַח יַעֲקֹב בְּהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא וְרָצָה לְשׁוּב׃

(כו) תָּנָה אֶת־נָשִׁי וְאֶת־יִלְדֵי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּי אֹתְךָ בֵּהֶן וְאַלְכָה כִּי אֵתָה יוֹדַעַת אֶת־עֲבַדְתִּי אֲשֶׁר עֲבַדְתִּיךָ׃

כו הִב יִת נָשִׁי וְיִת בְּנֵי, דְּפִלְחִית יִתְךָ בְּהוֹן וְאִיזִיל: אֲרִי אֵת יוֹדַעַת, יִת פִּלְחָנִי דְּפִלְחָתְךָ.

רס"ב תָּנָה אֶת נָשִׁי וְגו'. אֵינִי רוֹצֶה לְצֹאת כִּי אִם בְּרִשׁוֹת׃

(כז) וַיֹּאמֶר אֵלָיו לָבֵן אִם־נָא מִצָּאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ נַחֲשֵׁתִי וַיְבָרַכְנִי יְהוָה בְּגִלְגָּל׃

כז וַאֲמַר לִיהָ לָבֵן, אִם כַּעַן אֲשַׁכְחִית רַחֲמִין בְּעֵינֶךָ; נִסִּיתִי, וּבִרְכַּנִּי יִי בְּדִילְךָ.

רס"ג נַחֲשֵׁתִי. מִנְחָשׁ הִיְתִי נִסִּיתִי בְּנַחוּשׁ שְׁלִי שְׁעַל יָדְךָ בָּאָה לִי בְּרָכָה. כְּשֶׁבָּאת לָכָאן לֹא הָיוּ לִי בָנִים שְׁנֶאֱמַר וְהָיָה רַחֵל בְּתוֹ בָּאָה עִם הַצֹּאֵן אֶפְשָׁר יֵשׁ לוֹ בָּנִים וְהוּא שׁוֹלַח בְּתוֹ אֲצֵל הָרוּעִים וְעַכְשָׁיו הָיוּ לוֹ בָּנִים שְׁנֶאֱמַר וַיִּשְׁמַע אֶת דְּבָרֵי בְנֵי לָבֵן׃